מי השלוח — שלח

וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר, שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וְיָתֻרוּ אֶת אֶרֶץ כְּנַעַן וְגוֹ' וַיָּשֻׁבוּ מִתּוּר הָאָרֶץ מִקֵּץ אַרְבָּעִים יוֹם וְגוֹ'. זֶה שֶׁאָמַר הַכָּתוּב (תהלים קי"ט,י"ח) "גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלָאוֹת מִתּוֹרָתֶךָ", אִיתָא בַּזֹּה"ק (בהעלותך קנ"ב.) מַה דִּתְחוֹת לְבוּשָׁא דְּאוֹרַיְיתָא, כִּי שֹׂרֵשׁ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הוּא שֶׁמְּפֹרָשׁ בָּהּ הַדִּבְרֵי תוֹרָה, וְשָׁם נִתְגַּלֶּה שֶׁהוּא אֶרֶץ אֲשֶׁר ה' דּוֹרֵשׁ אוֹתָהּ תָּמִיד, וְלָכֵן לֹא הָיָה לְהַכּוּתִים קִיּוּם בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל עַד שֶׁלָּמְדוּ מִשְׁפַּט אֱלֹהֵי הָאָרֶץ וְקִיְּמוּ דִּבְרֵי תוֹרָה, כִּי הַדִּבְרֵי תוֹרָה הַנִּקְבָּעִים בַּדּוֹמֶם מְאֹד נִסְתָּרִים עַל הַלְּבוּשׁ וְלֹא יִתָּרְאוּ, כִּי גַּם בְּדִבְרֵי תוֹרָה מְפֹרָשִׁים לֹא נִתָּרָאֶה עַל הַלְּבוּשׁ עוֹמֶק יְקָרוּתָם, כִּי עַל הַלְּבוּשׁ יִתָּרְאוּ כְּעוֹל וּמַשָּׂא, אַךְ הַמְבַקֵּשׁ ה' מִתְפַּלֵּל לְהַשי"ת שֶׁיְּגַלֶּה עֵינָיו וְיַבִּיט נִפְלָאוֹת מִתּוֹרָתוֹ מַה דִּתְחוֹת לְבוּשָׁא דְּאוֹרַיְיתָא וְאָז יִרְאֶה שֶׁתּוֹכָם רָצוּף אַהֲבָה, וְכֵן לְהַמְרַגְּלִים צִוָּה מֹשֶׁה רַבֵּינוּ שֶׁיַּבִּיטוּ לְעוֹמֶק הַפְּנִימִיּוּת שֶׁזֶּה מוֹרֶה לְשׁוֹן וְיָתֻרוּ, וְאִם עָשׂוּ כֵּן הָיָה רוֹאִים שֶׁבָּעוֹמֶק הוּא מָלֵא טוֹבָה, אַךְ הֵם הִסְתַּכְּלוּ רַק עַל הַלְּבוּשׁ וְהָיָה נִרְאֶה שֶׁהוּא אֶרֶץ אוֹכֶלֶת יוֹשְׁבֶיהָ, וְאִם לֹא הִתְרַעֲמוּ בְּכַעַס רַק הִתְפַּלְּלוּ לְהַשי"ת שֶׁיְּגַל עֵינָם וְיִרְאוּ נִפְלָאוֹת מִתּוֹרָתוֹ אָז הִכִּירוּ שֶׁבָּעוֹמֶק יֵשׁ שָׁם דִּבְרֵי תוֹרָה מְפֹרָשִׁים וְתַחַת הַלְּבוּשׁ הוּא רָצוּף אַהֲבָה.

עִנְיַן חֵטְא הַמְרַגְּלִים כַּוָּנָתָם הָיָה בֶּאֱמֶת לְשֵׁם שָׁמַיִם וְהָיָה עֲבֵירָה לִשְׁמָהּ שְׁזֹאת יָדְעוּ בָּרוּר שֶׁמִּיתַת מֹשֶׁה רַבֵּינוּ תְּלוּיָה בְּבִיאַת הָאָרֶץ וְגַם זֹאת יָדְעוּ שֶׁאִיתָא בַּגְּמָרָא (ע"ז ה':) לֹא קָאֵי אִינִשׁ אַדַּעְתֵּיהּ דְּרַבֵּיהּ עַד אַרְבְּעִין שְׁנִין לָכֵן הִתְחַכְּמוּ עֵצָה לְעַכֵּב בִּיאַת הָאָרֶץ כְּדֵי שֶׁיּוּכַל מֹשֶׁה רַבֵּינוּ לִהְיוֹת עוֹד אֶצְלָם לְמַעַן שֶׁיּוּכְלוּ לַעֲמֹד עַל עוֹמֶק דַּעְתּוֹ, אָכֵן בֶּאֱמֶת הָיָה זֶה נֶחְשָׁב לְחֵטְא, כִּי הַשי"ת אָמַר הֲלֹא אֲנִי נִקְרָא גְּדוֹל הָעֵצָה וְכֹל יָכוֹל וְאִם יִהְיֶה רְצוֹנִי שֶׁיִּהְיֶה מֹשֶׁה רַבֵּינוּ עוֹד אֶצְלְכֶם הַיִּפָּלֵא מִמֶּנִּי דָּבָר הֲלֹא אֵצֶל הַשי"ת לֹא נִמְצָא תַּרְתֵּי דְּסָתְרֵי, וְאֵינוֹ צָרִיךְ לַעֲצַת אָדָם וְאִם הָיָה רְצוֹנוֹ בְּחַיֵּי מֹשֶׁה לֹא הָיָה בִּיאַת הָאָרֶץ סוֹתֵר לָזֶה, וְהָא רְאָיָה הֲלֹא יְהוֹשֻׁעַ וְכָלֵב גַּם כֵּן יָדְעוּ זֹאת וָרָצוּ גַּם כֵּן בְּחַיֵּי מֹשֶׁה וְהָלְכוּ לְתֻמָּם וְלֹא הִתְחַכְּמוּ שׁוּם עֵצָה נֶגֶד רְצוֹן הַשי"ת וְהִשִּׂיגוּ שְׁאֵלָתָם וְחֶפְצָם, וְאָמַר הַשי"ת רְאוּ עוֹמֶק תּוֹצָאוֹת הַדָּבָר שֶׁל יְהוֹשֻׁעַ וְכָלֵב שֶׁבְּתֻמָּם הֵפִיקוּ רְצוֹנָם מֵהַשי"ת.

אַחַר פָּרָשַׁת מְרַגְּלִים כְּתִיב פָּרָשַׁת נְסָכִים. הַיְינוּ אַחַר שֶׁרָאָה הַשי"ת אֶת גּוֹדֶל מְרִירוּת לִבָּם אַחַר מַעֲשֵׂה הַמְרַגְּלִים לָכֵן נָתַן לָהֶם פָּרָשַׁת נְסָכִים לְהַחֲיוֹת אֶת נַפְשָׁם וְלִבָּם הַנִּמְרָר כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (משלי ל"א,ו') "וְיַיִן לְמָרֵי נָפֶשׁ" וְזֶה שֶׁכָּתוּב (קהלת ט',ז') "לֵךְ אֱכֹל בְּשִׂמְחָה לַחְמֶךָ וּשְׁתֵה בְלֵב טוֹב יֵינֶךָ", הַיְינוּ מִי שֶׁהוּא בְּעוֹצֶב וּמְרִירוּת וְשׁוֹתֶה יַיִן שֶׁעַל יְדֵי זֶה יִתְחַזֵּק לִבּוֹ וְיִהְיֶה לוֹ לֵב טוֹב מָתֶר לִשְׁתּוֹת, אֲבָל מִי שֶׁשּׁוֹתֶה יַיִן לִרְתֹּחַ דָּמוֹ וְלִכְעֹס זֶה הוּא מִדָּה מְגֻנָּה מְאֹד, וְזֶה שֶׁלִּיכָּא מִידֵי בִּנְבִיאֵי דְּלֹא רְמִיזָא בְּאוֹרַיְיתָא שְׁמִזֶּה הַפָּרָשָׁה אָמַר שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם "וְיַיִן לְמָרֵי נָפֶשׁ".

עַל עִנְיַן פָּרָשַׁת נְסָכִים וְחַלָּה, אִיתָא בְּמִדְרַשׁ תַּנְחוּמָא (שלח י"ד) "לֵךְ אֱכֹל בְּשִׂמְחָה לַחְמֶךָ, וּשְׁתֵה בְלֵב טוֹב יֵינֶךָ", וְאִם כֵּן הָיָה צָרִיךְ לִהְיוֹת הַסֵּדֶר פָּרָשַׁת חַלָּה וְאַחַר כָּךְ נְסָכִים, כִּי בֶּאֱמֶת מִצְוַת חַלָּה רוֹמֵז לְיִרְאָה עֲצוּמָה שֶׁאַף שֶׁהִפְרִישׁ תְּרוּמָה וּמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן וְשֵׁנִי צָרִיךְ לִזְכֹּר עוֹד אֶת הַשי"ת בִּשְׁעַת גִּלְגּוּל עִיסָה, וּנְסָכִים מוֹרֶה עַל תַּקּוּפוֹת כִּי הַשִּׁיתִין נוֹקְבִין וְיוֹרְדִין עַד הַתְּהוֹם כִּדְאִיתָא בַּגְּמָרָא (סוכה מ"ט.) שֶׁזֶּה מוֹרֶה שֶׁנִּתְבָּרֵר כָּל דָּבָר בְּהָעֹמֶק, וְאִם כֵּן הָיָה צָרִיךְ לִהְיוֹת הַסֵּדֶר תְּחִלָּה פָּרָשַׁת חַלָּה הַיְינוּ שֶׁקֹּדֶם הַמַּעֲשֶׂה צָרִיךְ הָאָדָם יִרְאָה, וְאַחַר כֵּן עַל הֶעָבָר צָרִיךְ הָאָדָם לְהִתְחַזֵּק בְּתַקּוּפוֹת, אָכֵן כָּאן נֶאֱמַר פָּרָשַׁת נְסָכִים תְּחִלָּה כִּי כָּאן הָיָה

זֶה דָּבָר בְּעִתּוֹ מַה טּוֹב, כִּי אַחַר מַעֲשֶׂה הַמְרַגְּלִים נִתְיָאֲשׁוּ בְּדַעְתָּם יַעַן שֶׁרָאוּ שֶׁבְּעֹמֶק לִבָּם לֹא יֹאהֲבוּ אֶת הָאָרֶץ וְלֹא יִיטַב בְּעֵינָם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב "אַחֵינוּ הֵמַסּוּ אֶת לְבָבֵנוּ", וְלָכֵן נִדְמָה לָהֶם שֶׁחָלִילָה חַייֵהֶם הוּא הֵיפֶךְ מֵרְצוֹן הַשי"ת, וְלָכֵן אִיתָא עַל זֶה בְּתִדבא"ר (פכ"ט) יָצָא לִבָּם, כִּי בְּכָל עִנְיָנִים אַף שֶׁחָלִילָה עוֹבֵר הָאָדָם עַל דִּבְרֵי תּוֹרָה מִכָּל מָקוֹם בְּשָׁרְשׁוֹ הוּא דָּבוּק לְהַשי"ת, אֲבָל כָּאן שֶׁנִּדְמָה לָהֶם שֶׁבִּשְׁרֵשׁ לִבָּם לֹא יֹאהֲבוּ אֶת הָאָרֶץ לָכֵן יָצָא לִבָּם כִּי לֵב מוֹרֶה עַל שֹׂרֶשׁ הַחַיִּים, וְלָכֵן נָתַן לָהֶם הַשי"ת פָּרָשַׁת נְסָכִים שֶׁמּוֹרָה עַל תַּקּוּפוֹת, וְלָכֵן נֶאֱמַר פָּרָשַׁת נְסָכִים תְּחִלָּה כִּי זֶה הַפָּרָשָׁה הָיָה דָּבָר בְּעִתּוֹ.

וְהִקְרִיב הַמַּקְרִיב קָרְבָּנוֹ לַה' מִנְחָה סֹלֶת עִשָּׂרוֹן בָּלוּל בִּרְבִעִית הַהִין שָׁמֶן, וְיַיִן לַנֶּסֶךְ רְבִיעִית הַהִין וְגוֹ'. זֶה שֶׁאָמַר הַכָּתוּב (יואל ב',כ"ו) "וַאֲכַלְתֶּם אָכוֹל וְשָׂבוֹעַ וְהִלַּלְתֶּם אֶת שֵׁם ה' אֱלֹהֵיכֶם", הַיְינוּ שֶׁאַף אַחַר שֶׁתֹּאכְלוּ וְתִשְׂבְּעוּ תְּהַלְלוּ אֶת שֵׁם ה'. שֶׁלָּזֶה רוֹמֵז עִנְיַן נְסָכִים שֶׁיִּשְׂרָאֵל מַקְדִּישִׁים יַיִן וּמְבִיאִין לַמִּזְבֵּחַ שֶׁאַף שֶׁלֹּא מִדַּעְתָּם יִהְיֶה מָלֵא הִלּוּלִים לַה', הַיְינוּ אַף מִתּוֹךְ שִׂכְחָה וְטִרְדָּה שֶׁלָּזֶה רוֹמֵז יַיִן מִכָּל מָקוֹם הֵם דְּבוּקִים בַּה'. וְזֶה שֶׁסִּיֵּם (שם) "וִידַעְתֶּם כִּי בְקֶרֶב יִשְׂרָאֵל אָנִי וַאֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם וְאֵין עוֹד וְלֹא יֵבֹשׁוּ עַמִּי לְעוֹלָם", כִּי אֲנִי הוּא שֵׁם הַל"ז שֶׁבְּע"ב שֵׁמוֹת שֶׁהוּא כְּנֶגֶד פָּרָשָׁה זוֹ שֶׁהוּא פָּרָשָׁה ל"ז שֶׁהוּא נֶגֶד סְפִירַת גְּבוּרָה שֶׁבַּיְסוֹד שֶׁנִּדְמֶה שֶׁהוּא צִמְצוּם בְּהַשְׁפָּעָה, וּלְפִי שֶׁנֶּאֱמַר בְּפָרָשָׁה זוֹ "כִּי אֵין ה' בְּקִרְבְּכֶם" לָכֵן אָמַר הַכָּתוּב "וִידַעְתֶּם כִּי בְקֶרֶב יִשְׂרָאֵל אָנִי" וְאַף שֶׁלִּפְעָמִים נִרְאֶה שֶׁהַשי"ת בְּהֶסְתֵּר פָּנִים מִיִּשְׂרָאֵל כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דברים ל"א,י"ח) "וְאָנֹכִי הַסְתֵּר אַסְתִּיר פָּנַי בַּיּוֹם הַהוּא" וְשׁוֹנְאֵי יִשְׂרָאֵל יֹאמְרוּ אֵין אֱלֹהִים בְּקִרְבָּם לָכֵן אָמַר שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁהַסְתֵּר אַסְתִּיר מִכָּל מָקוֹם אֲנִי בְּקִרְבְּכֶם.

וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת. וּבְמָקוֹם אַחֵר נִקְרָאִים גְּדִילִים, כִּי צִיצִית רוֹמְזִים לִיְרָאָה וְאַהֲבָה, הָעָנָף נִקְרָא יִרְאָה הַיְינוּ שֶׁלֹּא יִהְיֶה הָאָדָם חָכָם בְּעֵינָיו וְלֹא יֵצֵא חוּץ מִדִּבְרֵי תּוֹרָה כִּמְלֹא הַשַּׂעֲרָה, וַאֲפִילּוּ אִם תִּינוֹקֹת שֶׁל בֵּית רַבָּן יִשְׁאֲלוּ לוֹ אִם עָשָׂה כַּדִּין וְהוּא יֵשׁ לוֹ כַּוָּנָה עֲמוּקָה בָּזֶה, מִכָּל מָקוֹם יֹאמַר לָהֶם כַּוָּנָתוֹ בָּזֶה וְיִהְיֶה נִכְנָע מִפְּנֵיהֶם וְאִם חָלִילָה טָעָה יֹאמַר לָהֶם טָעִיתִי, וְזֶה נִקְרָא צִיצִית. וּגְדִיל נִקְרָא אַהֲבָה, הַיְינוּ שֶׁאִם יוֹדֵעַ הָאָדָם שֶׁזֶּה שֶׁשָּׁאַל לוֹ הוּא מִצַּד שִׂנְאָה אֵין אַתָּה צָרִיךְ לְהַשְׁגִּיחַ עָלָיו כְּלָל וְיִהְיֶה לְךָ תַּקּוּפוּת וְלֹא תַעֲנֶה לוֹ, וְזֶה הוּא עִנְיַן הַשְּׁנֵי שְׁאֵלוֹת שֶׁשָּׁאֲלוּ אֶת בֶּן זוֹמָא בְּעֵת שֶׁיָּצָא מִפַּרְדֵּס כִּדְאִיתָא בַּגְּמָרָא (חגיגה י"ד:) וְכַמְבֹאָר בְּחֵלֶק רִאשׁוֹן (פרשת אמור) וּבְחֵלֶק זֶה (פרשת אמור) כִּי אֵלּוּ הַשְּׁנֵי שְׁאֵלוֹת הָיָה אִם נָקֵל בְּעֵינָיו לְהִתְלוֹצֵץ מִבְּרִיּוֹתָיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּמָקוֹם שֶׁרְצוֹן הַשי"ת שֶׁצָּרִיךְ לוֹמַר וּלְגַלּוֹת הַכַּוָּנָה, וְכֵן הַשְּׁאֵלָה הַשְּׁנִיָּה אוֹלַי מַשִּׂיג אֶת כֹּחַ הַבְּרוּאִים יוֹתֵר מִמַּה שֶׁנִּמְצָא בָּהֶם, וְהַיְינוּ שֶׁיִּהְיֶה לוֹ תַּקּוּפוּת בְּמָקוֹם שֶׁרוֹאֶה אֶת רְצוֹן הַשי"ת שֶׁמֵּאִיר לוֹ בְּאַהֲבָה וּבְתַקּוּפוּת, אָז צָרִיךְ לְקַשֵּׁר כַּוָּנָתוֹ כְּמוֹ גְּדִיל שֶׁרוֹמֵז עַל זֹאת וְכַמְבֹאָר בְּחֵלֶק זֶה (בפרשת תצא), וְלָכֵן הָיוּ גְּדִיל וּפְתִיל בְּמִצְוַת צִיצִית שֶׁצָּרִיךְ הָאָדָם לְשַׁמֵּשׁ בְּאֵלּוּ הַשְּׁנַיִם כְּפִי שֶׁיָּאִיר לְפָנָיו רְצוֹן הַשי"ת.

וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת ה' וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא תָתוּרוּ וְגוֹ'. וְאַחַר כָּךְ כְּתִיב "וַעֲשִׂיתֶם אֶת כָּל מִצְוֹתָי". כִּי עִנְיַן תְּכֵלֶת מוֹרֶה עַל יִרְאָה, וּבְהַתְחָלָה בְּעֵת שֶׁנִּכְנָס הָאָדָם לְדִבְרֵי תּוֹרָה צָרִיךְ לֵילֵךְ בְּיִרְאָה שֶׁכָּל הַהַתְחָלוֹת קָשׁוֹת, לָכֵן כְּתִיב בִּלְשׁוֹן נִסְתָּר "אֶת כָּל מִצְוֹת ה' וְגוֹ' וְלֹא תָתוּרוּ" כִּי חַס וְשָׁלוֹם יִתְעַנְּשׁוּ, אֲבָל אַחַר כֵּן כְּשֶׁאָדָם מְקַבֵּל עָלָיו עוֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם בָּא אֶל מַדְרֵגוֹת אַהֲבָה וְרוֹאֶה אֶת הַשי"ת לְנֹכַח, וְזֶה שֶׁנֶּאֱמַר "וַעֲשִׂיתֶם אֶת כָּל מִצְוֹתָי".